

Heinrich von Kleist'da Alman Birliği Fikri

Acar Sevim, Istanbul

Öz

Bu yazıda Alman edebiyat tarihinde çok önemli bir isim olan Heinrich von Kleist'ın Alman birliği konusundaki çabalarını ele aldık. Kleist, Alman yazarlar arasında en fazla Prusyalı olan, Prusyalılar arasında da en fazla Alman olan kişidir. Bu yazar şimdiye kadar Alman Filolojilerinde bu yönüyle fazla tanıtılmamıştır. Oysa Kleist büyük bir Alman milliyetçisidir. O birçok başka büyük şairden farklı olarak Almanlığa sahip çıkmış ve Alman milletin birliği için mücadele etmiştir.

Yaşadığı dönemde Alman Ordusu Fransızlar karşısında korkunç bir hezimete uğramış, bir devlet çökmüştü. Başkent işgal edilmişti. Bu durum milliyetçiler açısından kabul edilemezdi. Bu yıllar Kleist'ın doğrudan ya da dolaylı yoldan siyasete karışmaya başladığı yıllardı.

O sıralar milliyetçiler gizli örgütlerde biraraya geliyorlardı. Bazı vatansever dernekler ciddi planlar üzerinde çalışıyordu. Bu grupların bir üyesi de Kleist'dı. Avusturya'yla Prusya arasındaki çekişmeyi tasvip etmiyordu. Onun için bu iki Alman devletinin düşmana karşı birlikte hareket etmesinden daha doğal bir şey olamazdı. Artık Kleist'ın edebî eserlerinde geleceğin milliyetçiliğinin unsurları görülüyordu. Prusyalı milliyetçiler arasında radikal kesimlendi. O zaman savunduğu fikirler *Herrmannsschlacht* ve *Prinz von Homburg* adlı piyeslerinde, kendini gösterecektir.

Anahtar Sözcükler: Heinrich von Kleist, Prusya, Alman, milliyetçi, Avusturya.

Abstract

In diesem Aufsatz geht es um den großen deutschen Dichter Heinrich von Kleist und seinen Kampf für die deutsche Einheit. Kleist war der preußischste Dichter unter allen deutschen Dichtern und der deutscheste Dichter unter allen preußischen Dichtern. Aus dieser Sicht wurde er in den Seminaren der deutschen Philologien in der Türkei nicht behandelt. Dabei war Kleist ein großer deutscher Nationalist. Im Gegensatz zu vielen großen deutschen Dichtern setzte er sich für das Deutschtum ein und bemühte sich für die deutsche Einheit.

Zu seiner Lebenszeit erlitt die deutsche Armee eine große Niederlage vor den Franzosen und der deutsche Staat ging zu Grunde. Die preußische Hauptstadt wurde vom Feind besetzt. Das konnten die deutschen Patrioten nicht dulden. In diesen Jahren begannen Kleists politische Aktivitäten.

Zu jener Zeit bildeten die deutschen Patrioten geheime Widerstandsorganisationen. Sie machten ernsthafte Pläne für die Befreiung des Vaterlandes vom fremden Joch. Auch Kleist war ein Mitglied einer dieser Organisationen. Die ewige Konkurrenz zwischen den feindlichen Brüdern Österreich und Preußen war für die deutsche Einheit ein Hindernis. Er setzte sich für einen gemeinsamen Kampf Preußens und Österreichs gegen Napoleon ein. In seinen letzten Schriften und Dramen sah man Elemente eines zukünftigen modernen Nationalismus. Er gehörte zu den radikalen Nationalisten Preußens. Seine nationalistischen Gedanken findet man in zwei Dramen, in *Herrmannsschlacht* und *Prinz von Homburg*.

Schlüsselwörter: Heinrich von Kleist, Preussen, Deutsch, nationalistisch, Österreich.

Bu yazıda Alman edebiyat tarihinde çok önemli bir isim olan Heinrich von Kleist'ın Alman birliği konusundaki çabalarını ele alacağız. Kleist, Alman yazarlar arasında en fazla Prusyalı olan, Prusyalılar arasında da en fazla Alman olan kişidir. (Bruck 1931:

21) Bu yazar şimdiye kadar Alman Filolojilerinde bu yönüyle fazla tanıtılmamıştır. Oysa Kleist büyük bir Alman milliyetçisidir.

Kleist yakın zamanın büyük Alman yazarları arasında da “düşünce olarak en fazla Alman olan” kişidir. O birçok başka büyük şairden farklı olarak Almanlığa sahip çıkmış ve Alman milletinin birliği için mücadele etmiştir. Hangi şartlar altında mücadele ettiğini görmek için tarihte kısa bir yolculuk yapmak gerekmektedir.

Kleist’in en büyük düşmanı Napoleon idi. Bütün ülkeler bu adamdan korkuyordu. Artık Napoleon neredeyse bütün Avrupa'ya hükmediyordu. Her akrabasına bir krallık hediye etmişti. Fransızların imparatoru Napoleon bütün sözleri ve davranışlarıyla kendini bütün Avrupa kıtasının imparatoru olarak gördüğünü gösteriyordu. Bütün Orta Avrupa'yı dize getiren bir dizi askerî zaferden sonra elindeki gücü acımasızca kullanacağından herkes emindi. En önemlisi Almanya haritasını radikal bir biçimde değiştirmeye kararlıydı. Napoleon emrediyor, yenilen halklar da emre itaat ediyordu.

Viyana'daki Kayzer'in artık söz geçiremediği Alman prensleri de güçlü Napoleon'la birleşmişlerdi. Napoleon hep Alman İmparatoru'nun tarafında yer alan küçük prenslikleri planlı bir şekilde dağıtmıştı. (Press 1993: 40)

Alman prensleri ve İmparatorluk Meclisi'nde oy sahibi olan soylu ve ruhban sınıfından üyeler direniş göstermiyor, daha çok uyum gösteriyordu: 7 Temmuz 1806'da Alman İmparatorluk Meclisi kendiliğinden dağıldı. 4 gün sonra da Paris'te Batı ve Güney Alman prenslerinin elçilerine 24 saat içinde imzalamaları için bir “Ren Birliği Anlaşması” sunuldu. Bununla 16 Güney Alman prensi Napoleon'un müttefiki olacaktı.

12 Temmuz 1806 tarihinde Napoleon, Ren Birliği adı altında yeni bir prensler ittifakı oluşturdu. İmzalanan utanç anlaşmasında 16 Alman prensi Alman İmparatorluğu'ndan ayrılıyor ve Napoleon'un himayesi altına giriyordu. Bunun için Fransa onları kısmen zorlamış, kısmen kandırmış ya da rüşvetle satın almıştı. 1808'e kadar bu Ren Birliği'ne Avusturya, Prusya, Kurhessen ve Braunschweig dışındaki bütün Alman devletleri katılmıştı.

Bu prenslikler kıta Avrupası'nda yapacağı her savaş için Napoleon'a 63 bin asker vermeyi taahhüt ediyorlardı. (Treitschke: 41)

Alman Ordusu korkunç bir hezimete uğramış, bir devlet çökmüştü. Başkent işgal edildi. Napoleon Berlin'e girdiğinde bazı hainlerin Fransız millî marşını söylediğini duyunca şaşkına dönmüştü. Prusya kaleleri birbiri ardına tek kurşun atmadan teslim ediliyordu. (Bisky 2007: 268)

Napoleon, Kuzey Almanya'da işinin daha zor olduğunu, o kadar kolay müttefik bulamayacağını biliyordu. Güney Almanya'da kendine sadık Alman müttefikler bulmuştu. Bu müttefikler yeni kurulan devletlerini yeni Fransız prenslerine göre yönetiyorlardı. Kuzey Almanya'da ise karşısına katı Protestan kültürüne bağlı bir halk çıkmıştı. Bu yüzden işi daha sıkı tuttu ve Kuzey-Batı 'da kendi akrabalarını işbaşına getirdi. (Treitschke: 47)

Aydınlanma fikrinin çok sayıda Alman taraftarı reformist bir çizgide bulunmakla beraber Alman İmparatoru'na kuşkuyla bakıyor ve Napoleon'u ülkenin muhtemel yenileyicisi olarak görüyordu. Oysa Korsikalı'nın hedefi Alman İmparatorluğu'nun temellerini kırmak ve güçlenen orta devletlerinin de yardımıyla ülkeye hâkim olmaktı. Bu politikanın ne kadar başarılı olduğu 1805'de Napoleon, Avusturya'ya öldürücü darbeyi vurduğunda görüldü. O zaman Güney Almanya'nın prensleri Korsikalı'nın tarafına geçmişti. Bu prensler Napoleon'la birlikte İmparator'a karşı yürüyüşe geçtiğinde bunun sıradan bir prens isyanı olduğu sanılmıştı. Oysa bunun sebebi Alman İmparatorun değil Napoleon'un reformların yolunu açacağı beklentisiydi. (Press 1993: 41)

Napoleon'un en büyük hayali Şarlman'ın İmparatorluğu'nu yeniden kurmaktı. Alman İmparatorluğu'nu yıkarak hedefine iyice yaklaşacaktı. (Diwald 1978: 412)

1 Ağustos 1806'da Napoleon, Alman İmparatorluğu'nun anayasasını artık tanımadığını ilân ediyordu. 5 gün sonra da İmparator II. Franz, Napoleon'un bir ultimatomu üzerine Viyana'da Alman İmparatorluk Tacı'nı bırakmak zorunda kaldı. (Venohr 1978: 156) Şarlman'ın Roma'da taç giymesiyle doğan bin yıllık Kutsal Roma - Cermen İmparatorluğu yıkılmıştı. Bu zaten irili ufaklı prensliklerin oluşturduğu gevşek bir birlikti. Başlarında da bu prenslerin seçtiği bir Kayzer (İmparator) bulunuyordu. Napoleon son darbeyi vurmuştu.

Burada Napoleon, Habsburg sisteminin önemli bir zayıf noktasını yakalamıştı: Büyük ölçüde aristokrasiye dayanan Avusturya'nın yönetici kesimi II. Josef'in de reformlarda başarısız olması sonucu ülkeyi hantal bir hale getirmişti. Bu durum daha sonra Kayzer II. Franz'ın döneminde devrim aleyhtarı muhafazakâr tutumuyla daha da kötüleşti. Napoleon Güney Almanya'daki orta devletleri büyüterek, krallara ve grandüklere İmparatorluk'tan bağımsızlık vaadiyle ve onları reform tuzağıyla elde ederek ideal bir alternatif sunmuş oluyordu. (Press 1993, 42) Bu durum milliyetçiler açısından kabul edilemezdi. (Press 1993: 43)

Napoleon'un istediği bir millî Alman devleti değildi. Uyanan Alman milliyetçi hareketinin kendisi için yaratabileceği tehlikeyi farketmişti. Bu yüzden Almanya'nın üçe bölünmesi, Prusya ve Avusturya'nın dışlanması, geri kalanların da Fransız himayesi altına sokulması planlanıyordu. (Press 1993: 43)

1806'da İmparator'un tahtından feragat etmesinden sonra Prusya'nın siyasî hedefleri tek bir yöneydi: Kuzey Almanya'nın Prusya liderliğinde birleştirilmesi... Muhtemelen bir Kuzey Alman İmparatorluğu düşünülüyordu. Bu da Almanya'nın bölünmesinin tamamlanması demekti. (Press 1993: 44, 45)

Bu yıllar Kleist'in doğrudan ya da dolaylı yoldan siyasete karışmaya başladığı yıllardı. Prusya Ordusu'nun bir mensubu olarak bu ordunun ve siyasetçilerin hantallığını yakından görmüştü. Bu sıralar Avusturya açıktan açığa İmparatorluğun bekası için savaşıyordu. Kleist 1806'da Prusya'nın yaşadığı felâketi korkuyla izliyor ve devletin reformcu çevrelerine sempati duyuyordu. Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu'nun dağıldığı 1806 yılı Almanlık açısından bir kâbus niteliğindeydi.

O tarihlerde seyahatte olan en büyük Alman şairi Goethe ise, Alman İmparatorluğu'nun yıkılması karşılığında şu notu düşmüştü:

“O günlerde benim için arabacımın uşağımla olan kavgası çok daha önemliydi...” (Venohr 1978: 157) Ancak bütün Almanlar Goethe gibi düşünmüyordu. Kleist ileriye görebilen önemli Almanlardan ve ülkedeki az sayıdaki milliyetçiden biriydi. (Venohr 1978: 174). Ülkesinin aşağılanmasından çok kötü bir şekilde etkilenen vatansever yazar şunları öngörüyordu:

“Zaman yeni düzenler getirecek gibi görünüyor ve biz sadece eski düzenin yıkılmasını görmekle kalmayacağız. Avrupa'nın bütün medenî bölümü büyük tek bir zenginler sistemi oluşturacak ve tahtlara Fransa'ya bağlı yeni prens hanedanları oturacak. “(Venohr 1978: 162) Kleist o zor günlerde Königsberg'den kızkardeşine yazdığı bir mektupta da şunları diyordu: “Biz Romalıların boyunduruğu altındaki halklarız. Fransa'yı zenginleştirmek için Avrupa'nın yağmalanması amaçlanıyor. Ama sonuç ne olur, bilemeyiz..” (Venohr 1978 : 166)

Vatanın kurtarılmasıyla birlikte Almanya'nın birliği de kurulacaktı. Ernst Moritz Arndt, Joseph Görres, Friedrich Ludwig Jahn, Theodor Körner gibi isimlerin yazdıklarıyla yayılan bu milliyetçilik anlayışı yeni kuşağı da peşinden sürüklüyordu. (Schlenke 1983: 181)

Kleist o günlerin siyasî olaylarını 1984'te bulunan “Kralın Saksonya'dan, Dresden'den gidişi” başlıklı makalesinde anlatmıştır. Bu makale siyasî gazetecilik açısından çok ustalıklı kaleme alınmış bir yazıydı. Şair burada *Herrmannsschlacht*'da yaptığı gibi vatan haini yöneticilere doğrudan saldırmıyor, Kral'ın Fransız dalaverelerinin ve diplomatik çabalarının bir kurbanı olduğunu savunuyordu. (Bisky 2007: 370)

Korsikalı kır atının üzerinde Münih'e girmiş, ardından da Viyana'yı işgal etmişti. Aynı zamanda Güney Almanya'nın prensleri de Napoleon'un tarafında savaşmalarının ödülünü almışlardı: Bavyera ve Württemberg kiralık, Baden ise grandükalık olmuştu. Napoleon yenilmez gibi görünüyordu. Almanya'da Prusya dışındaki bütün prenslikler ya da devletler Fransa'nın kontrolü altındaydı. (Venohr 1978: 160)

Napoleon için politika halkların kaderiydi, politikayı satranç oyunu gibi uyguluyordu. Avrupa onun için satranç tahtası, halklar ise figürlerdi. Birkaç ustaca hamleyle prensleri mat ediyordu. Çünkü onlardan daha iyi ve hızlı düşünüyordu. Olağanüstü konsantrasyon yeteneği, bunun yanında çağdaşlarını korkutan bir organizasyon gücü ve askerî dehası vardı. Tahtlarla, taclarla oynuyor, Avrupalı kralları tahtlarından indiriyor, yerlerine kendi akrabalarını ya da kendine hizmet eden mareşalleri getiriyordu. Dünyayı adeta Korsikalı bir klan reisi gibi yönetiyordu. Büyük Friedrich'in bütün emekleri hebâ olurken, Prusya silâhlarından arındırılmış, eli kolu bağlı bir halde Napoleon'un ayakları altına serilmişti.

Napoleon ordusuyla Viyana'ya yürümüş, Schönbrunn İmparatorluk Sarayı'nda kalmış ve İmparator Franz'ın kızı Marie- Louise'yi kendisine vermesi için zorlamıştı. Hem Avusturya İmparatoru'nu tahttan indirmiş, hem de kızını almıştı. Habsburg Hanedanı'ndan bir kızla evlenerek Bonaparte ailesini Avrupa hanedanları arasına

sokmuştu. Oysa Napoleon soylu bir aileden gelmiyordu. Sadece muazzam yeteneğiyle bütün Avrupa'yı dize getiren sıradan bir subaydı. Kurduğu imparatorluk Şarlman'inkinden bile daha büyüktü. Çünkü kardeşlerinin ve generallerinin krallıkları sadece kukla krallıklardı. (Gombrich 1995: 285)

Alman prensliklerinin çoğu Fransız hâkimiyeti altına girdiğinden beri hepsi tarihte ilk kez kaderlerinin aynı olduğunu hissettiler. Hepsi Alman olduklarının farkına varmışlardı. Bütün Almanların yabancı hâkimiyeti altında olması bütün Almanlarda bir ortak irade yaratmıştı. Tarihte ilk kez bütün Almanlar, öğrencisi, şairi, köylüsü, soylusu kurtulmak için prenslerine karşı birleşmişlerdi. En büyük şairleri Goethe'nin kendilerine inanmayıp alay etmesi ise talihsiz bir olaydı. (Gombrich 1995: 286)

Bir fikir birliğinden de söz edilebilir miydi ? Almanya'da önemli sayıda aydın, Fransız İmparator'u ilerlemenin lokomotifi olarak görüyordu. Filozof Hegel de Napoleon'a hayrandı. Goethe ise Korsikalı generali orta sınıfın özgürlüğünün garantörü ve bütün dünyaya egemen olması gereken kozmopolitizmin hâmisî olarak görüyordu. Napoleon 1808'de Erfurt'a geldiğinde Almanların bu en büyük şairini Paris'e davet etmişti. Orada daha rahat büyük imkânlarla çalışabilirdi.

Bütün Almanya Napoleon'un casuslarının gözetimi altındaydı. Bu yüzden milliyetçiler gizli örgütlerde biraraya geliyorlardı. Bu günlerde gizli örgütler kurmak kaçınılmazdı. (Treitschke: 70) Anî bir halk ayaklanmasının bu Fransız kâbusunu sona erdireceği umud ediliyordu. Askerlerin, burjuva kesiminden insanların ve bilim adamlarının da üye olduğu bazı vatansever dernekleri ciddi planlar üzerinde çalışıyordu. Küçük paralarla silâh alınıyor, Almanya'nın her yerinde dava arkadaşları aranılıyordu. Bu grupların bir üyesi de Kleist'di. Bazı milliyetçiler geceleri Berlin'de ormanda toplanıyor ve durum değerlendirmesi yapıyordu. Beklenen savaş gecikince Friedrich Wilhelm yerine kardeşi Prens Wilhelm'in tahta çıkarılması fikri taraftar buldu. Vatanseverler büyük bir heyecan içindeydi. Kılık değiştirerek düşmanın mevzileri ve sayısı hakkında istihbarat topluyorlar, sahte isimler altında yolculuk yapıyorlardı. Artık Korsikalı generalin nasıl ortadan kaldırılacağı konusu günlük sohbetlerin alışılmış konusu haline gelmişti. Bu işi en ciddi düşünenler arasında Kleist da vardı. Napoleon'a karşı korkunç bir nefret besleniyordu. Genç akademisyenler ve üniversite öğrencileri de gizli dernek toplantılarına katılıyorlardı. Marburglu öğrenciler “Alman soyunun ve özgürlüğünün korunması” adlı gizli bir örgüt kurmuşlardı. Bu gizli örgütler arasında en tanınmış Königsberg'deki Tugendbund (Erdem Birliği) idi ve 350 kadar üyesi vardı. (Treitschke: 70, 71)

Napoleon, Berg dükalığını akrabası Murat'ya, Westfalya Krallığı'nı ise kardeşi Jerome'a vermişti. 1806'da kardeşi Joseph Napoli Kralı, diğer kardeşi Louis Hollanda Kralı olmuştu. Joseph 1808'de İspanya Kralı oldu. Bu paylaşma sırasında hak, hukuk, bölge halkının dili ve kültürü hiçbir şekilde dikkate alınmıyordu.

Almanların Napoleon tarafından dize getirildiği o zor günlerde Kuzey Almanya'da Alman birliği fikri uyandı. İşgal altındaki o günlerde Alman İmparatorluğu yıkılmış, Almanlar artık bir halk olma özelliğini kaybetmiş, sadece aynı dili konuşan insanlar durumundaydı. Bu dil birliği bile tehdit altındaydı, Westfalya Krallığı'nda Elbe Nehri'ne kadar olan kesimde Fransızca resmî dil olmuştu.

Şairler ve âlimler hep ideal bir Almanya'dan sözediyorlar, küçük devletçiklerin sınırları ötesinde bir birliği düşünüyorlardı. Siyaseti de içeren edebiyat bu fikirleri zamanla devlete taşıdı. Filozof Fichte fikirlerini ayırıcı bütün özellikleri bir kenara atarak bütün Alman milletine ulaştırmaya çalışıyordu. Almanlık fikri en önemli fikir haline gelmişti. (Treitschke: 68) Fichte, ölümünden kısa bir süre önce sadece Prusya Devleti'nin Almanya'da önderlik yapabileceğini açıklamıştı. Filozofa göre sadece Prusya gerçek bir Alman devletiydi ve Almanya'nın doğal hâkimiydi. (Treitschke: 105)

Napoleon'a karşı sürdürülen kurtuluş savaşı, ilk yarısında Prusya'nın Fransa boyunduruğu altındaki diğer Almanlara karşı sürdürdüğü bir savaştı. Prusya'nın savaştığı Almanlar milletin neredeyse dörtte üçünü oluşturuyordu. Modern Alman devleti nasıl kuzeyde oluşmaya başladıysa millî bağımsızlık da sadece kuzeyden hareketle oluşacaktı. Burada Protestanlık ağırlıktaydı, bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaptıkları herşeyde filozof Kant'ın görev öğretisinin izleri vardı. Buna karşılık güneydeki Alman devletleri varlıklarını, kurumlarını ve askerî güçlerini Fransa'ya borçluydular.

Alman milliyetçiliği fikri yavaş yavaş Prusya halkının en alt tabakasına kadar inmişti. Şimdi bütün sınıflar siyasî sorumluluk altında birleşmişlerdi. Soylu toprak sahipleri küçük şehir burjuvasıyla dost olmayı öğrenmişti. (Treitschke: 104)

Ancak Alman birliğinin önünde uzun yıllar süren bir Avusturya - Prusya kavgası vardı. Alman İmparatorluk tacı 1440'dan itibaren 350 yıl boyunca 1806'da ilk Alman İmparatorluğu'nun sonuna kadar Habsburg Hanedanının başında kaldı. Habsburg Hanedanı aslında sadece Avusturya, Macaristan ve Bohemya üzerinde hüküm sürüyordu. Almanya'da ise irili ufaklı birçok bölgenin prensi işbaşındaydı. Özellikle de kuzeydeki Protestan bölgeleri 30 Yıllık Savaş'tan bu yana Viyana'daki İmparator'a fazla itaat etmiyorlardı. Almanya'daki Protestan prenslikler içinde en güçlü olanı Prusya'ydı,

Prusya Kralı (Büyük) II. Friedrich'in hedefi Prusya'yı Almanya'nın en güçlü devleti yapmak ve Avusturyalı imparatorların egemenliğine son vermektir. (Gombrich 1995: 265) Friedrich, Avusturya'nın en kuzeydeki toprağı olan Silezya'yı işgal etmeye karar verdi. Silezya uğruna Prusya ve Avusturya 3 defa harbe girdi, binlerce kişi öldü. Avusturya-Prusya çekişmesi 1740 ve 1760 yılları arasında bütün Avrupa'yı etkileyen bir olay haline aldı. Zaman zaman 750 bine yakın asker birbiriyle savaştı. Bu Silezya çekişmesi 1763'e kadar sürdü. O yıl imzalanan bir anlaşmayla Silezya, Prusya'ya bırakıldı. (Diwald 1978: 435, 436) Friedrich hayatının sonuna kadar Avusturya'daki İmparatoriçe'yle mücadele etti. (Gombrich 1995: 265, 266)

Kleist, Avusturya'yla Prusya arasındaki çekişmeyi tasvip etmiyordu. Onun için bu iki Alman devletinin birlikte hareket etmesinden daha doğal bir şey olamazdı. Bunun için 1809'da "Avusturya'nın kurtuluşu üzerine" başlıklı bir savaş manifestosu hazırladı. Burada her şeyi Avusturya İmparatoru I. Franz'ın ağzından kaleme almıştı. Burada bundan böyle Alman İmparatorluğu'nun tekrar varolacağı ilân ediliyordu. 16 ile 60 yaşları arasındaki bütün Almanlar Fransızları ülkeden kovmak için silâha sarılacaktı. Elinde silâhla kendi vatanına karşı savaşırken yakalanan herkes savaş mahkemesinde yargılanarak idam edilecekti. Savaş bittikten sonra da bir kongre toplanarak ülkeye en uygun anayasa hazırlanacaktı. Bu açıklama bütün Almanlar içindi. Eski imparatorluk

yeniden ayağa kalkacaktı. Aslında İmparator Franz böyle bir manifestoyu hiçbir zaman yayınlamazdı. (Press 1993: 31)

Artık Kleist'ın edebî eserlerinde geleceğin milliyetçiliğinin unsurları görülüyordu.. Avusturya'nın başkaldırısı başladığında Kleist Avusturya'ya gitti. Artık kendi kaderini Alman milleti için başkaldıran bir Avusturya'yla birleştirmişti. Kleist'ın milliyetçiliğinin çıkış noktası eski imparatorluktu. Prusya Kralı'nın tebaası olarak dağılan imparatorluk, başlayan Alman millî duyguları ve geleneksel Prusya Monarşisi arasında zor bir kimlik problemi karşısında bulunuyordu. (Press 1993: 33)

Açıkça imparatorluk anlayışının yeni bir aşamaya girdiği görülüyordu. İmparatorluğu esas alan bir milliyetçilik anlayışı yerini yavaş yavaş yeni bir Alman birliği duygusuna bırakıyordu. (Press 1993: 35)

Bu gelişmeler karşısında Kleist'ın 1808'deki milliyetçi düşünceleri Prusya'yı değil, uyanan Avusturya'yı esas alıyordu. Artık Avusturya'da savaş propogandası yapan kesimle birlikte faaliyet gösteriyordu. *Hermannsschlacht* adlı dramasıyla uyanmakta olan Alman millî şuurunun önemli bir örneğini vermişti. Bu eserde millî önder arayışı göze çarpıyordu ve Avusturya'yla Prusya'nın birlikte hareket etmesinin propogandasının yapıldığı çok açıktır. (Press 1993: 47)

Kleist neden bu kadar Avusturya'ya bel bağlamıştı? Çünkü Viyana'da artık açıkça militan bir Alman milliyetçiliği gözleniyordu. 1808'de Avusturya savaşa karar verdi ve yenilemiş bir imparatorluğun liderliğine soyundu.

“Avusturya'nın 1809'daki Alman ayaklanması” üzerine çok tartışılmıştır. Burada imparatorluğu esas alan bir milliyetçilikle Alman milliyetçiliğinin birleştirilmeye çalışıldığı savunulur. Bu düşünce Kleist'ı da çok etkilemişti. (Press 1993: 49, 50)

Friedrich Laun hatıralarında (1837) Kleist'ın Almanya'yı ezdikleri için Fransızların en aşırı düşmanı olduğunu, Fransızların İmparatoru'nu herhangi bir şekilde ortadan kaldırmanın en yüce erdem olduğuna inandığını, Dresden'den çıktığında bu işi üstlenmesinden korkulduğunu, bir süre sonra Kleist'ın bir arkadaşından arsenik temin etmesini istediğini anlatır. (Sembdner 1996: 306)

Prusya Kralı'nın danışmanları ve en yüksek memurları arasında hem Fransa'yla bir ittifak kurulmasını isteyenler hem de Napoleon'la kararlılıkla mücadele edilmesini savunan milliyetçiler vardı. Kleist'ın bazı arkadaşları da Rusya'ya yaklaşmayı tehlikeli buluyor, Fransa'yla birlikte hareket edilmesini istiyordu. Maliye ve Ekonomi Bakanlığı da yapan Baron vom und zum Stein ise tarafsızlık politikasını İmparatorluk davasına ihanet olarak görüyordu. Kleist da Prusyalı milliyetçiler arasında radikal kesimlendi. O zaman savunduğu fikirler *Hermannsschlacht*¹ ve *Prinz von Homburg* adlı piyeslerinde, savaş şarkılarında ve siyasî yazılarında da kendini gösterecektir. Şaire göre Fransa'yla

¹ Kleist, *Hermannsschlacht*'da Cermen prenslerini sofra takımlarını, mücevherlerini satıp topraklarını boşaltmaya, sürülerini imha etmeye, yerlerini yakmaya ve özgürlüklerini savunmaya çağırır. Millet için verilen bir savaşta mal, mülk ve kişisel rahat düşünülemezliğini savunur. Burada insan mal, mülk için değil uğruna her şeyin feda edileceği bir fikir için savaşmalıdır. 20'inci yüzyılın dilinde bu topyekün seferberlik demektir. Kleist Aralık 1805'te Kral'dan da böyle bir seferberlik ilânı bekliyordu. Topyekün savaş fikri Prusyalı reformcular için vazgeçilmez fikirdi.

başlatılacak bir çatışma bütün güçleri seferber etmek için olağanüstü tedbirleri gerektirecekti. Kleist'in savaş propogandasındaki keskinlik ve radikallik Fransız işgali sırasında yaşadıklarıyla açıklanır. Prusya yıkılmadan bir yıl kadar önce Kleist sadece düşmanın imhasıyla veya Prusya'nın tamamen batmasıyla son bulabilecek bir savaşın sürdürülmesi gerektiğine inanıyordu. Fransa'da Devrim sırasında olduğu gibi Kral'ın soylulardan, rahiplerden ve şehirlerden seçilen üyelerin katıldığı bir toplantı düzenlemesini istiyordu. Fransa'da bu toplantıdan sonra Devrim başlamıştı. Kleist, hakların, tebaa sadakatinin ve hanedanın görevlerinin yerine millî ruhun almasını bekliyordu. (Bisky 2007: 262, 263)

Prusya Aralık 1805'de Schönbrunn Anlaşması'yla Frank bölgesini Fransa'ya vermişti. Bu olay Kleist için Prusya'nın çöküşüydü. Önemli bir askerî güç olan Prusya 1805'te kurulan Avusturya-Rusya ittifakına katılmamış ve dolaylı olarak Austerlitz Savaşı'ndaki yenilgiye katkıda bulunmuştu. Prusya Kralı III. Wilhelm'in 25 Şubat 1806'da Napoleon'la imzaladığı anlaşma ülkenin teslimiyet belgesi niteliğindedi. Kleist her gün Prusya'nın yönetici kesiminin devleti yıkılmaya terkettiğine tanık oluyordu. İmparatorluğun sönüşünü, İmparator II. Franz'ın Kutsal Roma-Alman İmparatorluğu tacını bırakmasını, direnişçi kitapçı Palm'in Fransız infaz kıtasının kurşunlarıyla öldürülmesini, Prens Louis Ferdinand'ın Saalfeld Savaşı'nda (1806) ölüşünü, Jena ve Auerstedt savaşlarında Büyük Friedrich'in kurduğu ordunun aldığı ağır yenilgiyi, Prusya kalelerinin birbiri ardına teslim edilmesini üzüntüyle görmüştü. Fransızlar, Alman halkının herşeyini talan ederken gönüllü alayları kuruluyordu. O zor günlerde Königsberglilerin vurdumduymaz bir şekilde eğlencelerine devam etmesi de onu dehşete düşürüyordu. O günlerde şairde Fransız olan herşeye karşı da bir patolojik nefret duygusu gelişti. Atalarının yüzyıllarca hizmet ettiği devlet çökerken Kleist 29 yaşındaydı. (Günzel 1985: 206, 207)

O günlerde İngiltere, Avusturya ve Rusya, Fransa'ya karşı birleşirken Prusya tarafsız kalıyor ve eski imparatorluğun düzeninin bozulmasını, Avusturya'yla kendisi arasında yeni Alman devletçiklerinin güçlenmesini ve bunların Fransa'ya bağımlı olmasını bir şey yapmadan seyrediyordu. Milliyetçiler bu durumu kabullenemiyordu. Napoleon, Güney Almanya'daki müttefiki devletlerle birlikte Avusturya'ya saldırmıştı. Alman, Fransızın yanında Almanla savaşıyordu. Viyana'yı ele geçirmesi ve Rusya ile Avusturya'yı Austerlitz'de yenmesi Kleist'ı çileden çıkarmıştı. Prusya Kralı'na çok kızıyordu. (Blamberger 2011: 240, 241)

Bavyera Elektör Prensi, Bavyera Kralı olmuştu. Bunun dışında Württemberg de krallık olmuştu. Düzen yıkılmıştı. 14 Ekim 1806'da da Prusya kıtaları Jena ve Auerstedt'de imha edildi. 20 binden fazla Alman askeri hayatını kaybetti ya da ağır yaralandı. 2 hafta sonra da Napoleon Berlin'e girdi. (Blamberger 2011: 242)

O günler Kleist için korkunç günlerdi... III. Friedrich Wilhelm direniş gösteren, Prusya'nın Avusturya'yla ittifak kurmasını ve ayaklanmasını savunan Baron vom und zum Stein'ı Napoleon'un baskısıyla görevden almak zorunda kalmıştı. Ülke Napoleon'un insafına terkedilmiş, malî olarak iflâs etmiş, Fransız işgal kuvvetleri tarafından yağmalanmış olup her sahada reformlara ihtiyaç duyuyordu. Artık Prusya'nın tek umudu kültürlü, ilerici memur ve subaylardı. Bunlar Napoleon'un zulmüne karşı millî fikirleri temsil eden, Prusya toplumunun modernleşmesi için kafa yoran, sınıf ayrımına dayalı devleti bir burjuva toplumuna dönüştürmeye ve bu sayede emir almaya alışık kişileri

devletine sahip çıkacak reşid olmuş vatandaşlar yapmaya çalışan insanlardı. Hedefleri halkı idealist eğitim anlayışı doğrultusunda özgürlükçü fikirlerle eğiterek her türlü egoizmden uzak bir şekilde siyasî hayata katılmasını sağlamaktı. Aslında bunlar aristokrat ve burjuva kesiminden küçük bir elit azınlıktı. Sonuçta Prusya toplumunda devrim Fransa'da olduğu gibi kitlelerin ayaklanmasıyla değil yukarıdan ilerici bürokrasinin, aydın memurların öncülüğünde gerçekleşecekti. Bu kesim Prusya'nın 1806'da çökmesiyle ve kraliyet ailesinin kaçmasıyla ortaya çıkan iktidar boşluğunu doldurmaya çalışmıştı. O günlerde Kleist kralın gümüş tabaklarda yemek yeme yerine servetini savaş için harcayıp insanlara örnek olması gerektiğini düşünüyordu. Şair 1808'den itibaren milliyetçi reformcuları desteklemişti. Bu işi *Berliner Abendblätter*'i çıkararak gazeteci ve *Herrmannsschlacht*'ı yazarak şair olarak yapmıştı. (Blamberger 2011: 243-245)

Prusya Ordusu'nda kökten değişiklikler yapılmadan hiçbir kurtuluş çabası mümkün olmayacaktı. Böylece orduda da reformlar başladı. Paralı askerlik, yabancıların askere alınması, dayak cezası büyük ölçüde kaldırıldı. Subaylar alınan kararlarda daha fazla söz sahibi olacaklardı. Askerler daha iyi motive edilecekti. Bu tür reformlar Kleist'a da çok uygundu. Bütün bu konular *Prinz von Homburg* adlı dramasında işlenmiştir. (Fetzer 1979: 70, 71)

Kleist'in kısa hayatının sonuna doğru yazdığı ve en olgun eseri olarak değerlendirilen *Prinz von Homburg*'da yine Prusya ön plana çıktı. Kleist, Avusturya ile birlikteliği başaramayınca Avusturya'sız bir Alman birliğine razı mı olmuştu? Oysa bu Prusya 1809'da eski rakibi Avusturya'yı desteklemekte tereddüt göstermişti. (Press 1993: 54)

Kleist, 1808 yazından itibaren Prusya Ordusu'yla gizli temas halindeydi. Ordu adına haberler iletiyor, casusluk yapıyordu. Bu son derece tehlikeli bir görevdi, çünkü Napoleon her olup biteni yakından izletiyordu. Casusluğun cezası da idamdı. (Fetzer 1979: 70)

Kleist 1808 yılının ikinci yarısında Prusya'da Napoleon'a karşı verilecek kurtuluş savaşını ve devletin yapması gereken reformları hazırlayan çevrelerle bağlantı kurdu. Königsberg'deki askerî makamlarla Westphalen Krallığı'ndaki milliyetçiler arasında bağlantıyı sağlayan ve daha sonra generalliğe terfi edecek olan subay von Hüser, Fransız muhbirlerinin dikkatini çekmemek için birkaç kez Saksonya sınırına gelerek Dresden'de yaşayan “ülküdaşı” Kleist'a mektuplar verdi. Von Hüser gizli bir milliyetçi örgütün lideri olan Leopold Heinrich von Lützow'un emriyle hareket ediyordu. (Bisky 2007: 352) Kleist'ın işbirliği içinde olduğu Berlin, Breslau ve Königsberg'deki reformcu gruplar içinde ünlü milliyetçi yayıncı Ernst Moritz Arndt, ilâhiyatçı Friedrich Daniel Schleiermacher ve Albay August Graf Neidhardt von Gneisenau gibi çok önemli isimler vardı. Freiherr vom Stein ve arkadaşları halk kitlelerinin Napoleon'a karşı topyekün verilecek bir kurtuluş savaşına katılmaları için önce elde ettikleri siyasî ve sosyal haklarla temelden reform görmüş bir Prusya devletini kendi devletleri olarak benimsemeleri gerektiğine inanıyorlardı.

Kleist'in da Stein, Scharnhorst ve Gneisenau gibi bir silâhlı Alman ayaklanması için yapılan planlara dâhil olduğuna dair belirtiler vardır. Avusturya ve Fransa arasında başlayacak bir savaş halinde bu ayaklanmayla bütün Kuzey Almanya harekete

gececekti. Prusyalı vatanseverlerle *Hermannsschlacht*'daki Cermen boylarının Romalılara karşı verdiği kurtuluş savaşında başvurduğu taktik arasında büyük benzerlikler vardı. Benzerlikler rastlantı olamayacak kadar çoktu. (Günzel 1985: 258) İspanya'daki ayaklanma sansüre rağmen Haziran 1808'de Almanya'da da duyuldu. İspanyolların elde ettiği başarılar sonucu Prusyalı reformcular Kont Götzen'i Silezya'ya gönderdiler. Kont'un görevi Fransa'yla bir savaş halinde Avusturya'yla ittifak kurabileceklerini iletmekti.

Kleist, *Hermannsschlacht* üzerinde çalışırken Stein'in bir mektubu Fransızların eline geçti. Bunun üzerine Stein ikinci kez görevden alındı. 8 Eylülde Prusya Prensi Wilhelm, Paris'te Fransa'yla bir anlaşma imzaladı. Ancak bunun amacı başlayan ayaklanma hazırlıklarını kamufle etmekti. Aynı taktiğe *Hermannsschlacht*'daki Cermenler de başvurmuştu. Hermann önce Romalı kumandan Varus'la ittifaka razı olmuş, ama aynı zamanda Roma lejyonlarını birlikte tuzağa düşürmek için Cermen Prensi Marbod'a elçiler göndermişti. Kleist dramasında beşinci perdede geldiğinde Stein, Scharnhorst ve Gneisenau tereddüt eden krala karşı bir isyan planlıyorlardı. Amaçları kralı devirip yerine kendi adamlarını getirmektir. Stein'la Hermann arasında benzerlik bulanlar vardır. (Günzel 1985: 258, 259)

Yenilmez Korsikalı İspanya'da korkunç bir hezimetle uğramıştı. (Bisky 2007: 352) Bu haberler Viyana ve Königsberg'de büyük sevinçle karşılanmıştı. Königsberg'de bir sacayağı oluşturan Stein, Scharnhorst ve Gneisenau bir halk ayaklanmasını organize ediyorlardı. Vatansever üçlü, İmparator Franz'ın Fransa'ya karşı savaşması durumunda III. Friedrich Wilhelm'i Avusturya'yla ittifak konusunda ikna etmeye çalıştı. (Bisky 2007: 353) Prusya, Avusturyalı soydaşlarıyla birlikte düşmana karşı savaşmalıydı.

Ancak Prusya Kralı ve çevresindekiler genel bir Alman halk ayaklanması durumunda tahtın ve feodal ayrıcalıkların elden gideceğinden korkuyordu. Bu yüzden Napoleon'la karşı karşıya gelmeyi göze alamazlardı. Stein'in Fransız baskısıyla görevden alınması bundan dolayıdır. Bütün bu olup bitenler karşısında Kleist'da millî kurtuluş savaşı düşüncesi daha da pekişti. Königsberg'de edindiği tecrübeler ona toplumsal reformların millî kurtuluşun ön şartı olduğunu göstermişti. (Fetzer 1979: 68)

Halk direnişi Jakobin anlayışla örgütleniyordu. 17 yaşının üstündeki her erkek silâhlanacaktı. Tereddüt gösteren bütün bürokratlar derhal görevden alınacak ve hepsi din adamları tarafından yakından denetlenecekti. Subay ve astsubayların seçimi isyancılar tarafından yapılacaktı. Bölgelerde kraliyet komiserleri insan hayatı üzerinde tam yetkiyle görev yapacak, bütün kamu mallarını ve özel mülkiyeti kullanma yetkisine sahip olacak, bütün resmî makamlara emir verebilecekti. Savaşa katılan bütün köylüler angaryadan kurtulacak, bütün korkakların ve hainlerin mallarına el konularak savaş mağdurlarına dağıtılacaktı. Düşmanın girdiği bütün her yer yakılıp yıkılacak, kadın ve çocuklar ormanlara ve ıssız yerlere kaçırılacak, yorgun düşmana geceleri baskın yapılacak, gerilla savaşı sürdürülecekti. Fransa'ya destek veren bütün Alman prensleri tahttan indirilecek ve halk tarafından göreve lâyık hükümdarlar seçilecekti. Milliyetçi harekete destek vermeyen bütün bakanlar da bütün haklarını yitirmiş öldürülmesi caiz kişiler haline getirilecekti. Her türlü soyluluk ünvanı da savaşa katılmama halinde geçersiz sayılacaktı. Tamamen milliyetçi bir kafadan çıkan bu proje ya da fikirler Kleist

tarafından *Herrmannsschlacht*'da² işlenmiştir. (Bisky 2007: 354)

Ayaklanmayı hazırlayan milliyetçi gizli örgütler içinde Tugendbund (Erdem Birliği) en tanınmıştı. Kleist'in ayrıldığı nişanlısıyla evlenen Prof. Krug bu teşkilâtın ilk ve en önemli üyelerinden biriydi. Bu örgüt halk eğitimine ağırlık veriyordu. Doğu Prusya'yla Bohemya arasında çok sayıda milliyetçi örgüt kurulmuştu. Kleist'in bu örgütlerle ilişkisi vardı. Bunlar silâh depoluyorlar, gönüllü topluyorlar, yöneticilere karşı darbe hazırlıyorlar ve Fransızlarla müttefikleri hakkında bilgi topluyorlardı. (Bisky 2007: 355)

Hedefte 1806'da kaybedilen kaleler ve Westphalen Krallığı vardı. Siyasî durum Kleist'in *Herrmannsschlacht*'da gösterdiği gibiydi. Cermen boyları birbirleriyle anlaşmazlık halindeydi. En güçlü prensler olan Marbod ve Hermann birbirlerine güvenmiyorlardı. Romalılar da bu anlaşmazlıktan istifade ediyorlardı. Almanlarla ayrı ayrı anlaşmalar yapıyorlar, hepsini teker teker yıkmaya çalışıyorlardı. Zayıf liderler de Hermann'dan yardım bekliyorlardı. O ise bir imha savaşı planlıyordu. Kleist dramasında böyle bir imha savaşının nasıl organize edildiğini ve kazanıldığını anlatıyordu. Mesele Almanlar için olmak ya da olmamak meselesiydi. Bunun için büyük fedakârlıklar yapılmalıydı. Gerektiğinde insanlar bütün servetlerini bu uğurda feda etmeliydi. Cermen ülkesinin (= Almanya'nın) kurtarılabilmesi herşeyin savaş uğruna feda edilmesiyle mümkün olacaktı.

1808 yılının sonlarında Viyana'da Fransa'yla savaş kararı alındı. Kleist, Avusturya İmparatoru Franz için coşku dolu bir şiir yazdı. 21 Nisanda Hessen bölgesinde ayaklanma başladı. Berlin Emniyet Müdürü, Kleist'in "Berlin'e dönüşü münasebetiyle Prusya Kralı'na" adlı şiirinin basılmasına Napoleon'a dil uzatıldığı ve yeni bir savaş çağrısı yapıldığı gerekçesiyle izin vermedi. Yine aynı gün Saksonya Kralı bir bildiri yayımlayarak kendisine bağlı olan Alman halkını Avusturya'ya karşı savaşmaya çağırdı. (Günzel 1985: 259)

Saksonya Kralı I. Friedrich August, 24 Nisan 1809'da Leipzig'de yayınladığı bildiriye Avusturya'nın durup dururken gereksiz yere askerî tedbirlere başvurduğunu, bu yüzden komşularının kendilerini savunmaya hazırlamaları gerektiğini iddia ediyordu. Ona göre Fransız İmparatoru'na savaş ilân edilmesi ve Napoleon'un himayesindeki Ren Birliği topraklarına girilmesi çok ileri gitmek demektir. Bu "haksız" saldırı Ren Birliği'nin koruyucusuyla, yani Napoleon'la birleşmelerini zorunlu kılmıştı. Saksonya Kralı şimdi ülkesindeki Almanların Napoleon'un safında kendi soydaşları olan Avusturyalıları silâh çekmesini istiyordu. Bu açıkça Alman soyuna bir ihanetti. Napoleon'a sırtını dayayan bir Alman kralı diğer soydaşlarına karşı savaş çağrısı yapıyordu. (Günzel 1985: 288)

Kleist ümidini Avusturya'ya bağlamıştı. O günlerde Avusturya'ya giderek bu davaya yayıncılık yoluyla katkıda bulunmak istiyordu. O ana kadar hep bireylerin kişisel bunalımlarını ve problemlerini ele almıştı, artık kişileri aşan millî hedeflere yönelmenin ve bu konularda sorumluluk üstlenmenin zamanı gelmişti. O aylarda ortaya çıkan *Herrmannsschlacht*'da, şiirlerde ve makalelerde hep coşku görülüyordu. (Günzel 1985: 260)

---

² Kleist bu eseri 1808'in ikinci yarısında Stein ve arkadaşları halk ayaklanmasını planlarken yazdı.

Tarihçi Friedrich Christoph Dahlmann (1785- 1860)³, otobiyografisinde Kleist'la birlikte Bohemya'da bütün güçleriyle Avusturya'nın savaşına bütün Almanların katılması için çaba gösterdiklerini, birleşen Prusya ve Avusturya'nın Almanya'nın geri kalan kısmını da arkasından sürükleyeceğini düşündüklerini yazar. (Sembdner 1996: 296)

Kleist 1809'un Nisan ayında 24 yaşındaki Dahlmann'la birlikte Avusturya'ya gitti. Şair ve bazı Prusyalı subaylar gönüllü olarak Avusturya Ordusu'na katılmak istiyorlardı. Ancak içeri alınmadılar. Avusturya Polisi ülkeye hiç kimseyi sokmama emri almıştı. Daha sonra Kleist ve arkadaşı 21 Mayıs'ta meydana gelen Aspern Savaşı'na tanık oldular. Savaştan sonraki gün muharebe alanını gezdiler. Kendilerinden şüphelenen bir köylü ihbar edince savaş alanına koşan yüzlerce asker "Fransız casuslarını yakaladık" diye bağırdılar. Kleist da Avusturyalıları ikna etmek için yazdığı vatansever şiirlerden okumaya başladı. Vatanseverlik kokan bu şiirler bazı hükümdarlar ve kahramanlar için yazılmış olup savaş çağrıları yapıyordu. Bu, şüpheleri ortadan kaldırmaya yetmedi. Hatta şairin ismini duyduklarında Kleist ailesinden başka bir subayın Magdeburg'u savaştan Fransızlara teslim edişini hatırladılar. (Sembdner 1996: 303-305) Aspern savaş alanındaki bu sahne Prusya Ordusu'nun saygınlığının o sıralar ne denli azaldığını göstermektedir.

Kleist'in dostu Pfuel gizli bir görevle Avusturya'da faaliyet gösteren Kleist'la buluştuğunu otobiyografisinde⁴ anlatacağı. (Sembdner 1996: 310) Kardeşi Friedrich von Pfuel'in otobiyografisinde de Kleist'in bu dönemde istihbarat çalışmalarına katıldığına dair işaretler vardır. Bu kişi kardeşinin o günler gizli bir görevle Avusturya'da faaliyet gösteren Kleist'la buluştuğunu bildirir. Friedrich von Pfuel o sıralar General Knesebeck'e eşlik ettiği ve Kleist ve Dahlmann'la sık sık buluştuğu için gerçeği en iyi bilenlerdendir. (Zimmermann 1989: 180) Hermann F. Weiss da çalışmasında⁵ Kleist'in o yıllardaki siyasî faaliyetleriyle ilgili belgeler yayınlamıştır.

Kleist 1808'de Dresden'de Joseph von Buol'un çevresinde toplanan Avusturya taraftarlarına katılmıştı. Buol o tarihlerde Dresden'deki Avusturya temsilciliğini yönetiyordu ve şairi de destekliyordu. Avusturya Gizli Servisi'ne çalışan başka biri de yazar Eichler'di. Weiss, Eichler'in Bohemya'daki Napoleon karşıtlarıyla Saksonya arasındaki en önemli aracı olduğunu da yazar. Avusturya propoganda yazılarının kuzeye ulaşmasındaki en önemli görevi o yapmıştır. Adı geçen gruplar arasındaki haberleşmeyi de o sağlıyordu. Bu yüzden Kleist 25 Mayıs 1809'da Buol'dan bir mektubunun Eichler kanalıyla ulaştırılmasını rica etmişti. Resmî belgelere göre Eichler, Avusturya Gizli Servisi adına Saksonya'da faaliyet gösteriyordu. (Zimmermann 1989: 180)

Friedrich Christoph Dahlmann ve Kleist, Prag'da Prusya adına haber toplayan Friedrich von Pfuel ve Karl Friedrich von dem Knesebeck'le birlikte hareket ettiler. Knesebeck, bir Prusya-Avusturya ittifakının mümkün olup olmadığını araştırıyor ve Avusturya'ya Arşidük Karl'ın yanına gidiyordu. (Zimmermann 1989: 180)

³ Dahlmann daha sonra politikaya atılacak, liberal devlet hukukçusu olarak tanınacak, Avusturya'sız bir Alman birliğini savunacak ve 19'uncu yüzyılın en ünlü tarihçileri arasına girecekti.

⁴ Pfuel'in yayınlanmamış otobiyografisinin de bulunduğu aile arşivi savaşta yanmıştır. (Sembdner 1996: 310)

⁵ *Studien und Funde zu Heinrich von Kleists politischem Wirken 1808 bis 1809.*

Kleist'in 25 Mayıs 1809 tarihli bir mektubu Aspern Savaşı'ndan sonra nasıl heyecanlandığını göstermektedir. Daha önce Prusya'nın savaşa katılmasına ya da halk ayaklanmasına şüpheyle bakarken artık Prusya Kralı'nın bütün Kuzey Almanya'yı da arkasına alarak harekete geçeceğinden emindi. Bu mektup Kleist'in o tarihlerde ajanlık yaptığını ve Prag'daki milliyetçilere savaş hakkında bilgi verdiğini ispatlamaktadır. Amacı elinden geldiği kadar siyasî ve askerî gelişmeleri etkilemekti. Knesebeck'in zafer konusunda vereceği raporun Prusya Sarayı'ndaki milliyetçilerin elini güçlendireceğini düşünüyordu. Kleist da Avusturya Genelkurmayı'yla ilişki kurduğu için vereceği bilgilerin önemi vardı. (Zimmermann 1989: 180, 181)

25 Mayıs'ta da Prusyalı kahraman Binbaşı von Schill, Baltık Denizi kıyısındaki Stralsund'u kurtardı. Yine de Almanya'da beklenen büyük ayaklanma başlamadı. *Schill'in süvari alayına Prusya Kralı tarafından yardım gönderilmemişti*. Arşidük Karl'ın Aspern'de kazandığı zafer de işe yaramadı, çünkü birlikleri ağır kayba uğramış ve İmparator olan kardeşiyle aralarındaki çekişme rahat karar almasını önlemişti. (Günzel 1985: 294, 295)

Kleist, Aspern zaferinden birkaç gün sonra Dahlmann'la birlikte savaş alanında gezerken Avusturyalı subaylara milliyetçi şiirlerini gösterdiğinde kendisine “her türlü siyasî şiirin ukalâca gereksiz müdahale” olduğu anlatılacaktı. Şair o güne kadar savunduğu bireyci tutumundan vazgeçmeye çalışırken edebiyatıyla desteklemeye çalıştığı askerler tarafından refüze edilmiş oluyordu. Yine Don Quichote gibi komik duruma düşmüştü. Alman milliyetçisi Kleist az daha Fransız casusu diye tutuklanacaktı. Oysa şair, Arşidük Karl'ı “yenilmeyeni yenen kişi” diye göklere çıkarmıştı. O kahraman Arşidük 12 yıl sonra *Prinz von Homburg*'un Viyana'da sahnelenmesini “ordu üzerindeki moral bozucu etkisi” yüzünden yasaklatacaktı! (Günzel 1985: 295, 296)

Germania (1809)

Kleist şimdi Kuzey Almanya'da dağıtmak üzere yeni bir milliyetçi haftalık dergi kurarak mücadele etmek istiyordu. (Sembdner 1996: 308) Derginin adı *Germania* olacaktı. Bu dergi sayesinde Kuzey Almanya'yı harekete geçirmeyi hayal ediyordu. (Sembdner 1996: 310)

Kleist, Prag'da Emniyet Müdürünün sarayında vatanseverlere heyecanlı konuşmalar yapıyor ve milliyetçi şiirlerini okuyordu. Derginin çıkarılması için önemli kişiler devreye girdi. İzin dilekçesi İmparator Franz'a takdim edildiyse de o her zamanki gibi karar veremedi. Dergi sadece Napoleon'a karşı verilen kurtuluş savaşına hizmet edecekti. Devlet ayaklanmayı kendisi organize etmeliydi. Propaganda ve gizli örgütler aracılığıyla nizamî birliklerle gerillalar arasındaki işbirliğini sağlamalıydı. (Bisky 2007: 380) Sonunda Kleist'in istediği dergi çıkarılmadı. Wagram'da 5-6 Temmuz 1809'da yenilen darbe bütün umutları söndürmüştü. Napoleon Avusturyalıları yenmişti. İspanyolların Napoleon'a karşı elde ettiği başarıdan cesaretlenen Alman milliyetçilerinin umutları sönmüştü. Onlar Almanya ve İtalya'da halk isyanlarının başlayacağını, Prusya ve Rusya'nın Avusturya'nın yanında savaşa gireceğini ummuşlardı.

Avusturya Ekim 1809'da Napoleon'la aşağılayıcı bir anlaşma imzaladı. Buna göre büyük toprak kayıpları olacak, tazminat ödenecek, asker sayısı azaltılacak ve Avusturya

İngiltere'ye karşı uygulanacak ablukaya katılacaktı. Artık milliyetçiler ne Avusturya'ya ne de zayıf Kral III. Friedrich Wilhelm'in yönetimindeki Prusya'ya güvenebileceklerdi. (Blamberger 2011: 360)

Kleist yine kaybeden taraftaydı. Siyasî edebiyat ve gizli örgüt faaliyetleriyle bir yol tuturma denemesi başarıya ulaşmamıştı. (Hohoff 2007: 111) Prusya ve Avusturya yönetimlerinin ürkek ve kendi çıkarlarını ön planda tutan tavrı iki Alman devletinin birlikte hareket etmesini engelliyordu

Kleist 1809 yılının martıyla temmuzu arasında milliyetçi eğilimli şiirler ve düzyazılar yazdı. Zaten siyasî yazılarının çoğunu o yıl yazmıştı. Propoganda içeren bazı makaleleri *Germania* için kaleme alırken Dresden'de ya da Avusturya yolculuğu sırasında yazdığı, ancak ölümünden çok sonra yayınlanan *Katechismus der Deutschen*'da⁶ Alman prenslerin meşruluğunu tartışıyor, Fransa'yla müttefik olan Saksonya Kralı'na artık bağlı olmadığını ilân ediyordu. Burada bir Sakson çocuğu iyi bir milliyetçi olup olmadığı konusunda babası tarafından sınavdan geçirilmektedir. Ajitasyon içeren bu yazı İspanya'da dağıtılan ve Fransız işgalcileri hedef alan bir *Yurtdaş İlmihali* 'nden hareketle hazırlanmıştı. (Günzel 1985; 298, 299)

Sonuç

Napoleon'un Avrupa'daki saldırıları sonucu 1800'lerde kozmopolit Aydınlanma kültürü yerini açık bir milliyetçiliğe bıraktı. Bu hem Fransızlar için hem de onların düşmanları için geçerliydi. (Blamberger 2011: 362) Görüldüğü gibi Alman milliyetçiliği tarihinde özel bir aşamaya gelmişti. Artık bölgesel (mikro) milliyetçiliğin yerini bütün imparatorluğu kapsayan bir milliyetçilik anlayışı almıştı. (Schulz 1993: 57) Yani özgür entelektüalizmden milliyetçi düşünceye kayma olmuştu. Aslında bu geçiş birden bire olmamıştı, sadece daha önce yer yer kendini gösteren motifler ve fikirler iyice belirginleşmişti. (Bisky 2007: 389) Büyük filozof Fichte'nin söylediklerine göre “yalnızca vatan ve millet bireysel varoluşumuza süreklilik ve anlam kazandırabilirdi”. Kleist'in mektuplarında da benzer görüşler vardı. Kleist, “hayatın amacının ne olduğunu sadece millette ve vatan sevgisinde öğrenebiliriz.” diyordu. (Bisky 2007: 390)

Bütün Almanların Napoleon'a karşı bir olup ayaklanması onun için eğitimle ilgili bir şeydi. Milliyetçi bir elit tabaka halkı savaşa hazır hale getirmeli ve ideolojik eğitimden geçirmeliydi. Ancak Kleist'in propoganda yazıları hayattayken basılamadı. Etkilerini ancak daha sonra milliyetçi duyguların harekete geçtiği dönemlerde gösterdi. (Blamberger 2011: 364)

Kleist 10 Kasım 1811'de yazdığı bir mektupta “Kral'ın Fransızlarla imzaladığı anlaşmanın ölmek isteme sebeplerinden biri olduğunu” belirtiyordu. (Vierhaus 1991: 81, 82) Dahlmann'ın verdiği bilgiye göre, Kleist umudunu yitirdiği ve vatanının kurtuluşunu artık mümkün görmediği için hayatına son vermişti. (Sembdner 1996: 446) *Prinz von Homburg* umduğu gibi milliyetçiliği ayağa kaldırsaydı, yani istediği gibi bir savaş başlasaydı, 1813 yılının şubat, mart aylarında başgösteren Prusya ayaklanmasına kadar dayanabilseydi Kleist'in kaderi farklı mı olurdu sorusu hep sorulmuştur. (Vierhaus 1982: 31) Şair genç yaşta intihar ettiği için zaferi görememişti.

---

⁶ Almanların İlmihali.

Kaynakça

- Bisky, Jens** (2007): *Kleist. Eine Biographie*. Berlin: Rowohlt.
- Blamberger, Günter** (2011): *Heinrich von Kleist: Biographie*. Frankfurt am Main: S. Fischer.
- Bruck, Moeller van den** (1931): *Der Preußische Stil*. 3. Aufl. Breslau: Korn.
- Fetzer, Dorothea, Alexander Preusser, Gotthard Stängle** (1979): *Heinrich von Kleist*. Salzburg: Andreas.
- Diwald, Hellmut** (1978): *Geschichte der Deutschen*. Frankfurt , M. : Propyläen.
- Gombrich, Ernst H.** (1995): *Eine kurze Weltgeschichte für junge Leser*. 8. Aufl. Köln: Dumont.
- Günzel, Klaus** (ed.) (1985): *Kleist: Ein Lebensbild in Briefen und zeitgenössischen Berichten*. Stuttgart: Metzler.
- Press, Volker** (1993): "Das Ende des alten Reiches und die deutsche Nation". *Kleist- Jahrbuch 1993*. (ed.) Hans Joachim Kreutzer. Stuttgart, Weimar: Metzler.
- Schlenke, Manfred** (ed.) (1983): *Preußen- Ploetz: Eine historische Bilanz in Daten und Deutungen*. Freiburg, Würzburg: Ploetz.
- Schulz, Gerhard** (1993): "Von der Verfassung der Deutschen: Kleist und der literarische Patriotismus nach 1806" *Kleist- Jahrbuch 1993* Hg. v. Hans Joachim Kreutzer . Stuttgart, Weimar: Metzler. S. 56- 74.
- Sembdner, Helmut** (ed.) (1996): *Heinrich von Kleists Lebensspuren: Dokumente und Berichte der Zeitgenossen*. 7. baskı . München: C. Hanser.
- Treitschke, Heinrich** von: *Deutsche Geschichte im 19. Jahrhundert*. Essen: Phaidon (Nachdruck).
- Venohr, Wolfgang ve Friedrich Kabermann** (1978): *Brennpunkte deutscher Geschichte 1450-1850*, Kronberg , Taunus: Athenäum.
- Zimmermann, Hans Dieter** (1989): *Kleist, die Liebe und der Tod*. Frankfurt am Main: Athenäum.